

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 2 DE SETEMBRE DE 1910

NÚM. 1653 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

PI'AROL

COLERA A ESPANYA

El primer cas.

De la decadencia del ben vestir

Tot el món, *en el món*, se té per elegant, o aspira a es-serho. Aixís, an en Carlyle, que escrigué un dia un llibre a propòsit dels Hèroes y ens donà l'hèroe poeta, l'hèroe rei, l'hèroe home de lletres, l'hèroe sacerdot, l'hèroe profeta, y fins y tot l'hèroe Deu, va escapàrseli l'incloure en la seva obra a l'hèroe de l'elegancia ociosa, a l'hèroe *dandy* l'home de la frivolitat majestuosa, incapas d'avensar ni retrassar de mitg minut, y per res del món, l' hora del seu indescriptible arreglo personal. L'hèroe *dandy* es l'home excels, de mans privilegiades, a les quals està reservat el do d'aquesta rara y encantadora habilitat consistent en saber tocarho tot sense profanar mai res. Princep del seu temps, semblant als oradors, als grans actors, a quants esperits, valentse del cos, parlen al cos, no compta el *dandy*,—deia Buffon—més que ab un nom que brilla ab misterios reflexe en totes les grans gestes de la seva època. El dandysme ens porta la calma antiga, tan necessaria en el sí de les nostres agitacions modernes. Sols que, aixís com la calma dels antics naixia de l'equilibri mateix de les seves facultats y de la plenitud de la seva vida, lliurement desinvolta, la dolsa serenor del dandysme reflexa l'actitut d'un esperit cansat pel trasbals de les idees y excessivament displicent pera animarse y entrar en calor. Si pogués donarse'l cas de que un *dandy* fos eloqüent, ho seria al modo de Pericles, de qui es fama que mentres deia els seus sermons restava ab els braços creuats sota els plecs del seu folgat mantell. Vegi's, sinó, el posat arrebatador, impertinent y modernissim mantingut per en Girodet al escoltar les imprecacions que Hermion li dirigia. El *dandy* no necessita esser guapo ni lleig. Ne té ben be prou ab que campegí en tota la seva persona aquella expressió indefinible de finura y d'ironia concentrada que tan be es diu ab la dolcesa del seu esguard. D'en Brummell se conta que'l *seu mirar despert se tornava, en un tancar y obrir d'ulls, indiferent sense arribar al despreci, com correspon a l'home que, per esser un consumat «dandy», porta dintre seu quelcom de superior al món visible.* Brummell no era miope. Emperò sempre que les persones que's posaven al seu davant no tenien l'importancia que a la seva gran vanitat convenia, sabia afectar aquella mirada tranquila, però errant, que passa per damunt d'un objecte sense aturarse a contemplarlo; que no's fixa ni's deixa atraure; que res l'ocupa ni desvia. En els nostres temps, en que s'ha fet una virtut de la grosseria y una llei de l'insolencia, ha vingut el dandysme bastant a menos. Ab tot, ab la mort del rei Eduard d'Anglaterra, darrer exemplar de l'elegancia quintaessenciada, han comensat a sentir els pobles anglès y francès el vuid que la seva desaparició ha deixat. Els parisencs, l'alta societat francesa, sobre tot, se plany aquets dies, per boca d'una part dels seus diaris, de que'ls mateixos sastres que fins fa poc havien disfrutat d'una reputació mundial caminin ara a les palpentes; de que'ls sabaters dubtin, y de que'ls camisers y corbaters restin aclaparats, sense saber a quin sant encomanarse.—Què fer?...—se pregunten.—Quina novetat l lensar a l'atenció del món?—exclamen.—Quina nova forma entregar a l'admiració de la societat distingida?—diuen. Un dubte terrible plana per damunt dels seus caps, preludi del descoratjement precursor de l'anarquia. El panic va extenentse a mida que'ls dies passen, y acorralada, trista, sense saber quin partit pendre, no gosa l'*haute-gomme* a sortir de casa davant de la por de semblar ridícula si s'arremanga els baixos dels pantalons o grotesca si els porta estirats. Inutilment procuren, alguns esperits de natural conciliador, fer veure que la cosa no té una alta importancia. Es en

và. El fet difícil de desmentir es que, avui per avui, la França y l'Anglaterra, emporis abdugues de tots els refinaments y de totes les elegancies, patries dels Orsay, dels Pascal, dels Roger de Beauvoir, dels Fiedings y els Chesterfield, que, además del seu record, llegà al món, ab les seves cartes, un tractat del *Gentleman*, se troben perdudes y del tot desorientades. Els manca l'*home tipu*, l'hèroe *dandy*, el *Deu de teulades en avall* creat per en Bolingbroke que marqui la pauta a seguir en el regne de les modes y les elegancies. Falta en aquet ram l'home-potencia que mani y s'imposi, si no vol arribarse en aquell grau de descomposició social que porta les multituts a no distingir si es de més bon to portar un *panamà* flexible o un *frègoli* color de cendra. Els qui demanen un rei el desitgen ni molt jove ni molt madur, a fi d'evitar que ni els excessos de fantasia impliquin un perill, ni l'inclinació a la rutina o a l'inacció fassin esteril la seva obra. El rei de la moda, diuen, ha de posseir, per damunt de tota altra condició, un segell d'originalitat propia, basada en principis incontrovertibles y absoluts, ni més ni menos que si ho fos d'una monarquia. Els bons parisencs, esmaperduts, no sabent aont girar la vista, havien pensat un moment en oferir el lloc an en Le Bargy. Després s'han adonat de que tampoc es en Le Bargy l'home a propòsit pera ocupar el trono vacant. El popular actor s'ha especializat en el ram de les corbates, qual ordre y color s'ha descobert que corresponen al seu estat d'esperit. No. En el sentit de la moda absoluta, en Le Bargy—diuen els parisencs—no pot cenyirse la corona... Y aquesta nova decepció fa exclamar a la *hig-life* parisenca:

—Senyor!... Ont es el geni universal digne del rang suprem?...

La magestosa impertinencia, la preocupació de l'efecte exterior y la vanitat estudiada, condicions totes d'excelsitut que caracterisen al veritable dandysme, no's troben, segons se veu, en cap dels ciutadans dels dos pobles, que, ab pocs dies l'un de l'altre, han vist desapareixer del món dels vius a un princep de Sagan y a un Eduard VII... «El dandysme, realitat humana, social y espiritual—digué en Barbey d'Aurevilly—no es un trajo que camina sol, sinó la manera de portarlo...» La veieu, ara, tota la desventura de la *fashion* franco-anglesa que dona peu an aquestes ratlles? Inclinemos, doncs, una vegada més davant la saviesa de nostra mare Catalunya, tan esplèndida que, en mitg de la decadencia dels grans pobles que un temps prenguerem per miralls, sab oferir encara a l'admiració del món exemplars tan altament representatius com els Pere Corominas, els Pascual, de *La Publicidad*, els mossén Pere Sala, els Camprodon, els Pagès y Rueda, y el regidor senyor Llimona, suma y compendi de totes les perfeccions y de totes les gracies indígenes...

BOY

Més boles

—De qualsevol cosa'n diuen xacolata aquestes patrones!—exclamava un dia un dispeser desenganyat.

—De qualsevol *majaderia*'n diuen informació aquets frescos del *Diluvio!*—exclamem avui nosaltres.

Y si'ns pregunten perquè la lensem aquesta exclamació, els respondrem:—Per lo que ara van a veure.

Se tracta del assumpte de les escombraries y es *El Diluvio* qui parla:

«...el Ayuntamiento está dispuesto á pagar á la Sociedad monopolizadora de las basuras, por la extracción de las mismas, 0'28 por cada metro cúbico de las que procedan de las calles no adoquinadas y 0'20 de las que se hallan empedradas. Y como los

metros cúbicos de basura que se sacan de Barcelona son muchos millares al año, resultará que el Ayuntamiento habrá de satisfacer muchos miles de pesetas.»

Si això realment fos així, el servei proposat per la Societat monopolisadora, lluny de resultar tan car com diu *El Diluvio*, vindria a sortirnos baratíssim; però dona la maleida casualitat que lo que ell suposa que són *metros cúbics* són simplement *metros quadrats*, lo qual, a més de variar totalment els termes del problema, demostra una vegada més que *El Diluvio* no sab lo que's pesca, y que'l desdixat mortal que's fia de les seves informacions, fins tractantse de les, en apariencia, millor documentades, pot estar ben segur de que s'ha empassat una bola.

No som nosaltres els qui ho diem.

Els datos que acabem d'apuntar, y que ja's guardarà *El Diluvio* de desmentir, són els qui ho proven ab tota la forsa de l'evidencia.

El remei

Aquets senyors del taf-taf y la gasolina són verdaderament deliciosos.

Maten mitja humanitat ab els seus autos, y, tan tranquils com si haguessin realisat un acte meritori, se'n van a la *Maison Dorée* a pendre un doble.

Però'ls passa an ells una friolera que no val la pena, y ja'ls teniu fòra de quici, traient foc pels caixals y donant la culpa del seu petit sinistre a totes les potestats divines y humanes.

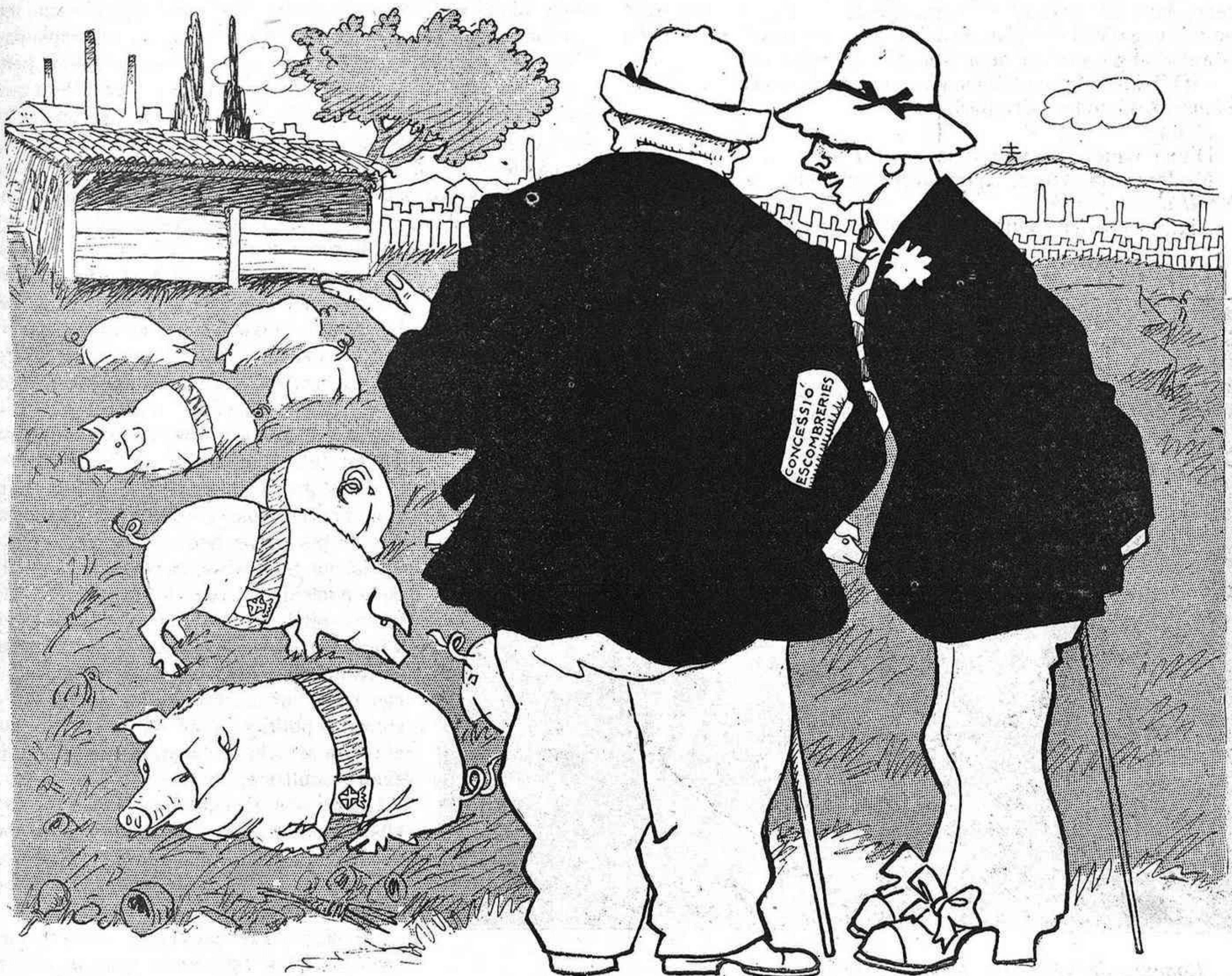
L'altre diumenge, mentres corria per una de les estribacions del Tibidabo, en el lloc conegut per *Revolt de la Paella*, un automobil mal guiat rodolà montanya avall, caient en un *pequeño abismo*, com diu *El Diluvio*, que ni en els moments més trágics sab estarse de fer broma.

Que'l fet es deplorable, ni cal dirho. S'ha de ser molt selvatge o molt *chauffeur* pera no commoure's davant d'una desgracia en la que's vessa sang y se senten crits de dolor y plors de tendres criatures.

Hi hagué ferits; les víctimes varen ser degudament auxiliades, y aquí acaba de moment el desagradable episodi.

Però heusaquí que al dia següent uns senyors que, a la quienta, són dels que, quan ells no porten paraigües, troben molt mal fet que ploqui, envien a un diari un escrit-protesta, explicant a la seva manera la desgracia ocorreguda en el *pequeño abismo*, y, després de dir que'l *Revolt de la Paella* es un lloc perillós, donen la culpa de tot lo succeït a l'autoritat, que no's cuida del *Revolt* ni'l posa en les degudes condicions pera que'ls autos hi puguin correr esbojarradament sense perill d'averia.

«Es un lugar peligrosísimo—diuen—á causa de la pendiente y la rápida vuelta que da en aquel punto la carretera,

MONOPOLI GRAS

—Vostè pensa quedarse ab totes les escombreries de Barcelona?... Y què'n farà, de tantes?

—Miri... Engreixar unes quantes bestioletes d'aquestes.

y lo que hace que lo sea más es el precipicio que hay en el lado derecho bajando y lo estrecha que es la carretera, habiendo sólo para resguardo unos poyos de mampostería tan mal instalados que ya tres han ido cuestras abajo.»

Tot això està molt posat a la raó, però té l'inconvenient de que mereix un petit reparo.

Les amargues consideracions que aquets senyors fan avui, ¿còm no varen ferles dies enrera, ab ocasió d'un altre succés paregut al del diumenge, però *tot diferent*?

¿Se'n recorden?... Un carreter que passava per aquell punt, el *Revolt de la Paella*, sigué aplastat per un automòbil. L'infelís caminava sol, y els senyors que anaven en el veícol, afegint a l'atropell l'infamia, varen seguir guapament el seu camí, deixant el mort al mitg de la carretera. A hores d'ara encara no se sab qui sigué el matador.

¿Còm es que aquets filantrops que avui tan amargament se lamenten perquè'ls senyors d'un auto han sofert un contratemps, no's dignaren obrir la boca quan els senyors d'un altre auto varen matar un pobre vianant?

Pòsinse els autors de la protesta les mans al pit y reconguin que si el *Revolt de la Paella* es perillós pels que van en automòbil més ho es pels que van a peu o en carro. Ab la circumstancia agravant de que'l perill d'aquets es precisament l'automòbil que després d'haver tenyit de sang el difícil *Revolt*, ve ara a presentarse com a víctima.

Per xò a la pregunta que ells fan quan diuen: «¿Cómo lo haríamos para que el magnífico ayuntamiento de Sarriá se preocupara de corregir el mencionado peligro?», nosaltres, que mil vegades hem vist les bàrbares velocitats que porten els autos al passar per aquell punt, els contestem:

—Déixinse de magnífics ajuntaments y de cabories. Vos-tès mateixos poden arreglarho.

¿Còm?

D'una manera senzillíssima.

Moderant la marxa, anant al pas, si convé, a l'arribar al *Revolt de la Paella*.

Així, ni vostès s'estimbaran en els *pequeños abismos*,

ni'ls infelissos tranzeunts moriran sota les rodes dels autos, aplastats com a miserables gossos, pel capritxo estupid d'uns senyors que corren *perquè sí*, y que després d'haverlos assassinat, ab els neumatics vermells de sang humana, segueixen encara corrent, corrent, corrent...

A. MARCH

DEL BORN AL PLATA

□ □ IMPRESSIONS DE VIATGE □ □

XIX

Comentaris

Com se pot veure per lo que havem dit, mercès als innumerales banyistes que venen a pendre banys de fortuna, la gran ciutat de Buenos Aires peca un xic de metalisada, o de lo que avui se'n diu financiera, y lo que pot interesar al turista, com són museus, jardins classics, vells monuments o costums típiques, no hi són, perquè no hi poden ser.

No hi poden ser perquè no hi ha hagut temps. Pera que un poble tingui vells monuments els ha d'haver tingut nous temps enrera, y aquí no n'hi ha, de temps enrera: en el temps passat això era un pla ab quatre barraques d'espanyols, ab un penó al cim de la barraca pera que sapiguessin de qui era. Pera que un poble tingui museus hi tenia d'haver pintors, y els conqueridors de l'Argentina no estaven pas pera fer pintures; y el jardí classic ha de ser madur, y aquí no han pogut madurar. L'història de l'Argentina se pot ben be dir que comensa el jorn de l'indpendencia; y al que sols té cent anys d'història, entre rebelarse, deslliurarse, matarse civilment els uns als altres pera posar les coses en clar, organitzar lo que queda, fer lleis, complirles, no volerles complir, eixir un dictador, y tenirlo de matar o embarcarlo, ja té prou feina a referse pera pensar en les coses de l'art, y l'Argentina no sols s'ha refet, sinó que es un dels casos de més creixensa y de més ràpida prosperitat que's puguin veure en l'història.

Dels grans generals com en San Martín, com en Belgrano y com en Bolívar, varen passar als grans legisladors com en Rivadavia, en Sarmiento, en Mitre, y tants altres com noms de carrers kilometrics se veuen en la capital, y un cop els grans legisladors van haver posat ordre en les coses van anar arribant «els financiers», els homes de números, de calcul, d'ordre, de teneduria y d'economia política, y allí ont hi viu l'economia el pobre art s'hi troba malament, y en fuig el sentimentalisme.

Jo no sé si tenen raó, de ser del modo que ells s'han fet: faig constar els fets sense comentaris; però que aquet poble no es romantic a la bella manera d'Europa, no hi ha detall que no ho demostrí.

Aquí, per exemple, hi ha tres coses que's troben a faltar desseguida: gossos, campanes y antiquaris. Aquell sò que duem a l'orella d'ara bateig, ara morts, ara missa y ara rosari, lo mateix que un eco mistic que no para encastat a l'orella, aquí encara no

Concurs de Natació celebrat el passat diumenge a la platja del Club Barcelona.

Els nadadors disposantse a llensarse a l'aigua pera la cursa de 800 metres.

l'hem sentit: si hi ha campanes, o be no sonen, o sonen tan avergonyides que quasi no gosen a piular; aquelles tertulies de gossos que's veuen per les cantonades de les nostres rambles y passeigs, de totes mides y procedencies, els uns esquats, altres ab roba de llana, altres petits y bellugadissos, anant seguint tots els arbres pera vigilar el *riego* y alsar la cama, o pera veure venir el carretó, aquí no hi són ni pera remei; aquelles botigues d'antiquaris ab desferres de tots els temps, que mouen una curiositat que també ab el temps se torna un vici, aquí no hi són o no les havem vistes, y això, que de primer moment sembla que no tingui cap importancia, vol dir que en aquesta terra no's volen afeccions inútils. L'home va al gra. No vol enternirse ni ab records, ni ab sentiments, ni ab poesies. No vol perdre'l temps ni en escoltar, ni en amanyagar, ni en records. Això's deixa pels pobles romantics; aquí, vinguen pianoles, y gramofons, y fonografs, y fono-presses, que, a més de tenir l'aventatge de ferlos anar quan un vol, se'ls pot aturar quan hi ha altra feina.

Naturalment que un poble aont hi arriba tan de foraster a *fer el paquet*, pera entornarse'n a pendre'l sol a la seva terra; que consideren aquet país com un centre d'operacions pera operar els billets de banc; aont n'arriben tants que no tenen patria y tants que no'n volen tenir; que ab el crit d'internacionals, se volen nacionalisar en una nació que... no'n sia, els fills d'aquí (els que fa temps que hi són) han tingut de reaccionar, y plantar cara an els que arriben ab la pensada del seu negoci.

Ab motiu del centenari, mai havíem vist tantes banderes, ni tants llassets, ni tantes senyeres, ni tantes senyals de patriotisme. Rieuvos de *Segadors*, de marxas de *Cádiz* y de *Marselleses*. Aquí, esteu dinant, mengeu la sopa, y darrera de la sopa, hi va l'himne, y us haveu de posar drets mentres toquen; porten l'entrant, y un xic més d'himne, y als postres, himne de gracies. Eixiu al carrer, y per tot arreu passen grups cantantvos l'himne, y al que no's treu el capell l'hi treuen ab una garrotada; no hi ha estatua de cap capdill ni de cap commemoració que al pedestal no hi cantin l'himne, y en els entreactes, y en els cafès, y allà ont fan broma, y allà ont estan serios, us arriben a *himnetisar*. El deliri de l'*himnemanía* patriotisa a tothom, y no'ns extranyaria gens que arribés un moment capdal que l'argentí demanés al Govern les seves vuit hores d'himne.

Això, com dèiem, es una reacció, y està be que ho sia si els agrada. Cada poble fa lo que li plau, y per això els nostres passats van morir per la llibertat: però lo que sí ens fa un xic d'extranyesa als que, en classe de forasters, no podem estar en el secret de les interioritats d'un poble, es el modo d'exercirla. Aquí s'ha fet el centenari de la lliberació argentina declarant abans l'estat de setí; aquí havem vist els estudiants que estudien per l'avens havent d'anar a destruir tres periodics perquè eren un xic massa avensats; aquí es aont la policia, que diuen que es la que té més vista, ha vist cremar sense veureho; aquí hem sentit, en aquesta terra glorificadora del treball, cridar, en l'Avinguda de Maig: «Morin els treballadors»; y hem vist coses curiosíssimes que si no fos que en això de política estem disposats a creurens'ho tot, ens farien perdre les creencies.

Què vol dir aquesta inconseqüència? Vol dir que ho sembla y que potser no ho es. Vol dir que aquí potser estan cansats de tanta

negociació; que estan tips de positivisme, y d'homes d'acció, y d'homes practics; que les qüestions econòmiques els comensen a marejar: y que tal volta cerquen quelcom més: ideals, patria, versos, himne, art, y que'l poble que's vol esbravar comensa cridant y trencant vidres, ja que tota aspiració, abans no's torna realitat, necessita fer trencadissa.

SANTIAGO RUSIÑOL

(Seguirà.)

La festa major de La Ametlla

Y qui diu de La Ametlla,
diu de tot arreu.

L'envelat costarà noranta duros;
als musics ab setanta'ls pagarem,
les cadires ab vuit: sens grans apuros
els gastos cobrirem.
La colonia ja'ns lloga les llotgetes
(o els palcos, que es igual),
y els socis pagarem quinze pessetes:
El compte surt cabal.

Apa, minyons! amunt van les entenes!
Per sobre, ab pocs treballs,
posemhi les banderes a dotzenes,
y a dins els cortinatges y els miralls.
Això va be; fiquemnos tots a l'ombra;
treballem ab dalit;
montem tablados y posem l'alfombra...
L'envelat ja està llest... ¡Y que es lluit!

Ja's celebra la gran festa,
tot es ple de forasters;
mireu, ja passa l'orquestra
Moderna de Granollers.

SIGFRID-CAPDEVILA

— Què diu, que està ensopit el public del nostre teatre?... Que's prepari, doncs, que li fare unes quantes pessigolles.

Tothom s'acosta ab deliri
per veure'l que està passant;
mireu el coro del *Lliri*
ab son pendó nou flamant.

El senyò Arcalde ab la vara
aprop del senyò Rector.
Aquet grupo, ara com ara,
va cap a missa major.

L'ofici s'acaba.—La gent va fent via,
ab molta alegria,—cap al envelat.
Comensa la dansa,—y fins les pageses
semblan baroneses:—Tothom va mudat.
Mireu la pubilla—de l'apotecari:
ja ha lograt ballarhi—el fill d'en Sevê.
Y allí, donant voltes,—ve la Rossellona;
¡què n'es de bufona!—¡que'n balla de be!
El quadro es magnific;—els llocs estan presos;
senyors y pagesos,—tothom se confon.
Y ab tanta hermosura—y ab tanta alegria,
el goig d'aquet dia—val tot l'or del món.

—Molt be, senyor Solà, ¡quina festassa,
per sê un poble petit!
Se coneix que aquest any la ballegu grassa
y molt haveu cullit.

DELS APLECS

—Què tal lo del Tibidabo? Què van decidir, després dels discursos?... la guerra civil?...

—Ca, no senyora: el meu marit va decidir ficarse al llit y purgarse.

—No ho cregui, senyor meu: de l'olivera,
se'n va perdent el fruit;
les vinyes se presenten de manera
que'l cup serà mitg vuid.

No parlem de la fruita malhaurada,
no parlem de mongetes ni de blat:
la pluja y la gelada
n'ha fet perdre molt més de la meitat.

Mes ¡què diable! això ja no té cura;
si molt hem treballat, y sens profit,
el poble sab de viure y no s'apura,
que aquell que's deixa abatere's fa petit.

Tornarem al treball ab energia
y l'any que ve potser serà millor;
però avui cridem: ¡Visca l'alegria!
¡disfrutem de la gran festa major!

Q. ROIG

El filosof de Vic

El dia 28 del mes passat compliren cent anys del naixement d'en Jaume Balmes, filosof il·lustre, fill de la ciutat de Vic. Ab motiu del centenari del seu natalici s'han organitzat esplèndides festes, a Vic especialment, a les quals contribueix la premsa publicant articles commemoratius y estudis crítics d'aquell escriptor català.

Mereix en Balmes aquest homenatge? Nosaltres creiem que sí. Foren prou alts els seus mèrits y prou preclars els seus talents pera que la terra catalana enlairi el seu nom y porti coronas d'admiració y respecte a la tomba de l'autor d'*El Criterio*. Però creiem igualment, y francament hem de dirho, que s'exagera extraordinàriament per certs panegiristes la valua y la transcendencia de l'obra d'en Balmes.

Si haguessim de creure lo que diuen aquets dies en els periodics alguns cavallers que parlen per passió religiosa, y altres cavallers que parlen d'esma, en Balmes es una figura genial, colossal, en la filosofia moderna. Se'l presenta com l'escriptor de més potencia cerebral del sigle XIX y com un defensor triomfant y gloriós de les excelencies de la fe catòlica. Pels elogis desmesurats que se li dediquen se podria creure que's tracta d'un filosof de tanta o més alsada que Descartes, Spinoza, Kant y Hegel. Un periodic vigatà, que està escrit per quatre capellans y seminaristes desenfeynats y que's titula *Gazeta Montanyesa*, s'indignava no fa gaires dies perquè en Gabriel Alomar havia parangonat a Balmes ab en Pi y Margall, encarnant en aquets dos catalans dues idealitats antagòniques: «¿Què ve a ser això de comparar Balmes, el gran Balmes, ab en Pi y Margall, ab aquesta momia freda?» exclamava la *Gazeta Montanyesa* ab una ira grollera, tota eclesiàstica.

Balmes fou un home de gran talent, però no arribà a l'alt graó dels genis y dels homes que fan obra transcendental. Mes visqué en una època en que Espanya estava en plena decadencia intel·lectual. Y per efecte de la seva soletat, la figura del filosof aparegué més gran de lo que realment era. En aquell cel fosc, l'estel de Balmes semblà rel·luir ab més llum de la que realment tenia.

S'imposa la revisió del judici sobre en Balmes y les seves obres. D'aquesta revisió no'n sortirà pas, certament, el desprestigi de l'insigne vigatà, però sí la rebaixa del massa alt concepte en que fins ara l'han tingut molts.

Se parla y s'escriu massa d'en Balmes sense haver llegit recentment les seves obres. Alguns dels seus apologistes demostren, per lo que'n diuen, no haverles llegides o haverles oblidades del tot. Altres serven encara l'impressió de la lectura que'n feren ja fa anys. Llegides avui, ab serè esperit d'imparcialitat, fan l'efecte d'obres envellides, de poca sava, bon xic ingenues y puerils. S'hi trasllueix el talent, l'erudi-

GLOSARI

SEPTEMBRE

Medalla de la "Societat Astronòmica de Barcelona"

Fundada aquesta societat pel astrònom Salvador Raurich, tan ràpids han sigut els seus progressos, que en mitg any tan sols que compta de vida ha reunit ja més de 200 socis.

La medalla, que aquí apareix en facsimil es obra del notable escultor Dionís Renart, y servirà de distintiu als socis de l'As-tronòmica. El model es bellíssim, y se'n faran reproduccions en bronze y en plata, destinades, aquestes últimes, als premis que fundi la societat.

ció, la sinceritat, l'elevació de mires y el fort sentit de la realitat de l'autor. Però de les planes dels seus llibres no salta l'espurneig d'una formidable potencia mental. Aqueixa obra tan ponderada, tan anomenada, *El protestantismo comparado con el catolicismo en sus relaciones con la civilización europea*, es d'una remarcable pobresa espiritual, y no pot posarse al costat de les obres mestres de l'apologètica catòlica. Els correligionaris d'en Balmes retreuen molt el fet de que'l protestant Guizot no contestés l'obra d'en Balmes, en la qual hi ha pera ell repetides alusions. «Guizot no's vegé capes de rebatre l'obra balmesiana», diuen. Nosaltres creiem que Guizot, orgullós, la conceptuà massa humil pera que ell se dignés contestarla. Més notable es *El Criterio*; però aquesta obra, que té molts merits, no'n té cap d'excelsionat. Es un codi del sentit comú, un excelent tractat de lògica, en el qual la mateixa naturalesa de la materia tractada no permet pendre gran volada al pensament de l'autor.

En quant a les qualitats externes d'escriptor, en Balmes les posseïa ben poc brillants. El seu estil era inelegant, poc fluid, sovint monoton. Inluí en aixó, es cert, la circumstancia d'escriure en Balmes en una llengua que no era la seva nativa. Y remargui's, no obstant, que en Pi y Margall, català, fou un dels millors prosistes castellans.

Està be que's reconeguïn els talents y els merits d'en Balmes. Està be que la seva patria l'honori. Però es hora de donar a la seva obra un valor més just. Es hora de *revisar* els tan alabats llibres d'aquest honrat y noble defensor d'idees vensudes.

WIFRED

«Els raims de pansa han comensat a rossejar.»
La transcendencia, l'aroma, la dolzor d'aquets mots aparentment insignificants no les poden capir ni els nostres classic botiguers, ni els nostres poetes modernissims. Els nostres botiguers, perquè no veuen el raim fins que la minyona'ls el du en el cistell d'anar a plassa; els nostres poetes perquè tots s'han tornat urbans, y se les donen per enamorarse dels vells carrers de la ciutat, y's troben lligats de mans pel civilisme.

Si uns y altres, els ciutadans, sentissin tant d'amor a les joies del paganisme com a la mitja pesseta sabrien que'l millor dels goigs materials es el menjar, que lo millor del menjar es la fruita, que la millor fruita es el raim, y que'l millor raim es el de pansa. Y sabrien també, per sobre de tot, que lo que més dona exquisida fragancia al saborós raim es el menjarlo de primera mà, en la propia vinya. Qui no ha gaudit la joia de tastar raim, pansa o moscatell, desgranantlo ajassat a l'ombra dels mateixos pampols, pot ben dir que desconeix el veritable sentit de la vida potencial.

«Els raims de pansa han comensat a rossejar.» El glosador n'ha vist un gotim del tot madur a la planta; un gotim magnific, daurat, daurat y lluent com un pen-

TIMIDESA

—Aquet mico es com el còlera... Vinga voltar, voltar, y no s'acaba de declarar mai.

joll de perles, que s'oferia, temptador, als llavis del passant...

De Bacus an en Pere Grau, d'Anacreont an en Masi-fern, han cantat les excelencies del raim tots els bucolics de bona mena. Deixeu que an aquet rosari d'alabanes a la viticultura el glosador hi posi avui el seu gra de modest picapoll intel·lectual.

—Gloria al avi Noè, qui desconeixia encara el sulfat y la «vid americana».

Ell va ser el primer de plantar ceps a la terra.

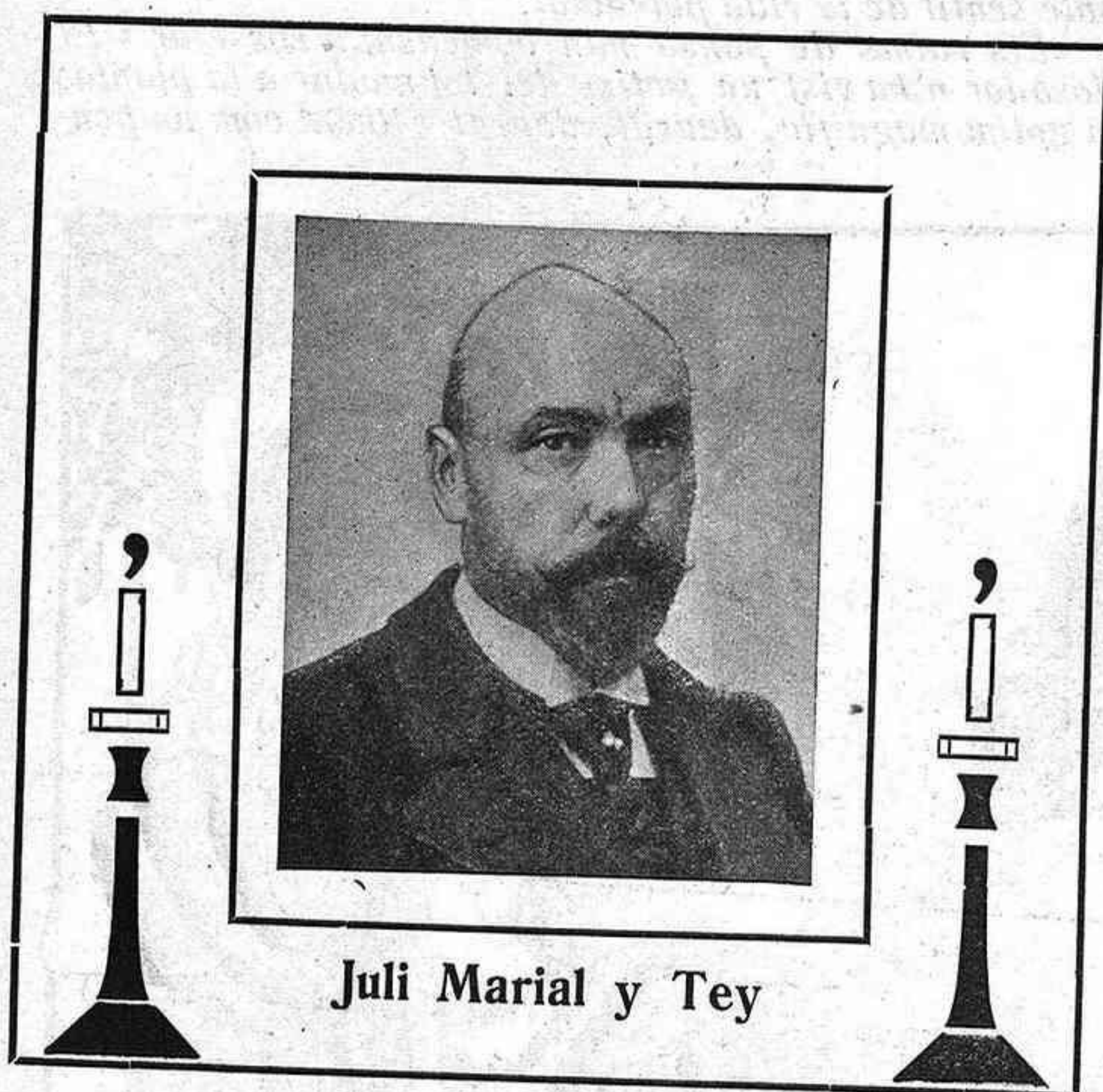
Ell va ser el primer d'exclamar: Uva!

Ell vegé que, treballant pel raim, adquiria esperit y forces físiques.

Ell vegé que, plantant ceps, guanyava en ceps y en biceps.

Per això les terres del famós patriarca aviat varen transformar-se en una gran vinya. Y el patriarca va viure noucents anys, de passo, felís en mitg de sa nombrosa descendencia, dirigint y contemplant noucentes cullites de vi, ab cada portadora de xaretlos y cada gotim de néts rossos y enjogassats que enamoraven...

XARAU

Juli Marial y Tey

MUNICIPALESCA

Una vegada més se complau la redacció de L'ESQUELLA en oferir a l'atenció dels seus llegidors l'imatge de don Juli Marial.

L'ESQUELLA no pot viure sense el senyor Marial. El fresc regidor ve a esser quelcom de consubstancial en les nostres tasques periodístiques. D'ell pot dirse allò de que en el cas de que no existís, nosaltres l'inventariem. Ademés, que ja es sabut que'l senyor Marial, home disposat a anar ab tothom y al costat de tothom, es un entusiasta fervent d'aquesta *palanca de la civilització* que són els periodics... sempre que l'alabin, y no intentin sortir al pas dels seus plans municipals. Vegi's, sinó, la difereència que va dels dies en que, per lo de la fundació de la *Casa de Lactancia*, va esser objecte dels nostres elogis, al comportament que ab nosaltres ha vingut guardant desde'l moment que vam demostrar haverli vist *la de sota*.

Tan public com l'afecte que'l senyor Marial sent per la premsa es el carinyo rabiós que a L'ESQUELLA ha tingut sempre. Per aquí corre la veu de que'l senyor Marial ajuda o subvenciona a tals o quals empreses periodístiques, que més d'un cop—se diu—han trobat en la generositat de l'eximi regidor un pare amantis-

sim. A l'administració de L'ESQUELLA els cabals del senyor Marial no hi han arribat, ni hi fan cap falta. Y essent el seu amor al periodisme tan gran com la seva modestia y les ganas que té de que'l deixin viure tranquil dintre de casa seva, el senyor Marial s'empenya en pagar ab diners lo que no pot satisfer ab dinades.

Ell es el comprador que tots els divendres més aviat se lleva. Encara mai s'ha donat el cas de que un número del nostre setmanari no hagi aconseguit a l'altre en la butxaca del senyor Marial. Y el record nostre omple a tal punt el seu pensament, ens vol tant y ens estima tant, que no tenintne prou ab llegirnos anant pel carrer, al tramvia, al cafè, a la taula, al llit, y fins mentres qui sab ab què s'ocupa, aprofita quantes ocasions li són ofertes pera parlar en public de nosaltres y enaltir els nostres modestos merits. Deu pagui al senyor Marial tanta bondat. Encara que aquí no hi hagi Reversions de tramvies, Aigües de les Gorges, Gasos Straches ni Contractes de neteja, mirem perxò de fer tot quan podem pera correspondreli, ab igual moneda. Reclam per reclam, atenció per atenció, y a la fonda voluntat que'ns porta, l'estima que per ell sentim. No podrà titllarnos el senyor Marial de desagrats.

El propi senyor Moles, un altre bon amic nostre y el seu director espiritual, reconeixeria la bondat de les nostres intencions y abonaria la nostra conducta si el senyor Marial el consultés un dia sobre'l particular.

Ab tot, una cosa voldriem del senyor Marial, en el suposit de que la petició no impliqués pera ell una molestia. Aixís podrà alabarse després de que ja li hem sollicitat algun favor.

Abans de les eleccions municipals que l'han dut per segona vegada al Consistori, en els dies que s'estava discutint si era o no digne de lluir altre cop la *banda* de regidor, anava dient per tot arreu que'l portava a voler entrar altre cop a l'Ajuntament el desitg de combatre a sang y a foc als lerrouxistes, els plans dels quals se proposava destorbar. El senyor Marial arribava a dir després que l'odi que'ls tenia era tan gran, que se'ls menjaria crus si ab lo primer no n'hi havia encara prou.

Què li sembla, senyor Marial, si deixava estar per uns quants dies als *difamadors d'ofici*, als qui no tenen la sort de creure en els seus *miracles*, y dedicava algunes hores en destorbar les conxorxes dels mals administradors, que acaben de dia en dia ab la sang de Barcelona?

Si ho fa, senyor Marial, li dispensarem la última, la més honrosa y la més preuada de les mercès.

Demanarem que, una vegada acabat aquet segon període seu regidorenc, li siga alsat, en plena plassa de Sant Jaume, un monument que perpetui les seves gestes municipals.

Parlant de l'Ajuntament, no podem estarnos de dirigir dugues paraules an en Pere Corominas, director d'*El Poble Català*, diputat per Barcelona y benvolgut amic nostre, enlairat a la quefatura de les forses que constitueixen el partit d'Esquerra.

An en Corominas, als coneixements que té en Corominas dels assumptes municipals, deü el *Contracte de Llimpiesa*, aprovat avui fa vuit dies, les més sòlides y raonades objeccions que per l'opinió imparcial y desinteressada van serli formulades.

En Vallès y Pujals, el qui tan jove ha comensat, digué, responent a una alusió que per en Corominas va serli dirigida, que'l *Contracte* era gaire be obra exclussiva d'un home de l'Esquerra, d'en Marial, y que, instat principalment per aquest, anava l'Ajuntament a l'aprovació del plan de neteja. No tan sols deixà en Corominas de donar al regidor regionalista la única resposta que al nostre concepte, cabia en aquet punt, sinó que en Pere Corominas, de qual honradesa y llealtat al combatre el projecte no hi ha que dubtar, ha callat al saber que en Marial havia dit en ple Consistori que per la premsa no s'havia oposat al *Contracte* un reparo que, per *lo serio y fundat*, fos digne de tenirse en compte.

¿Per què, senyor Corominas, aquet silenci en extrem tan important y que de tal modo l'afecta?

¿De quin sant aquestes consideracions ab un regidor que no té més partit que'l de la seva particularíssima conveniencia?

¿Quin dia comensarà la selecció en l'Esquerra Catalana? Pensi, senyor Corominas, que hi ha casos en els quals no es tan perjudicial ni tan mal vist el parlar clar com el silenci imposat pel temor a ridícules y puerils contingencies.

Els vots que's tinguin d'anar a buscar a les escombraries, *pal gato*, que diuen els madrilenys.

No li sembla?

FLIRT MULLAT

—T'agrada força poderte banyar ab mi?
—Una delícia, filla. M'hi trobo com el peix a l'aigua.

TÍVOLI.—Tothom qui ha vist *La fresa's* pregunta: ¿Què s'ha fet aquella gracia d'en López Silva? ¿Ont es aquella finura d'en Jackson Veyán? La veritat es que, com a obra teatral, val tan poca cosa, y com a dialeg es tan infortunada, aquesta *Fresa*, que no la cambiariem per un platet de les que's crien a Santa Coloma. La música, del mestre Vives, està be, però no es cap model d'inspiració.

—*Quien paga descansa* no va obtenir l'aprovació del respectable y escas públic del «Tívoli». Un quiento vell, mal engiponat per un tal López Monís, y dos o tres números de música del mestre Foglietti, tot pobre y insubstantial, heusaquí la darrera estrena del popular teatre del carrer de Casp.

NUEVO.—Demà, dissabte, inaugura la temporada de tardor y d'hivern la companyia catalana de *vaudeville* francès, la qual, lo mateix que l'anterior, serà dirigida pel senyor Bonaplata.

L'obra triada pera'l debut es un *vaudeville* que en francès se

titula *Une grosse affaire* y que en català, per voluntat del traductor, se'n dirà *Un divorci famós*.

Entre'l personal artistic s'hi destaquen notables figures, ben conegudes del públic aficionat al gènere: les senyores Faura, Egea, Ferrer, Ferrándiz y Bozzo y els senyors Santpere, Bozzo, Mantua, Zenón, y altres.

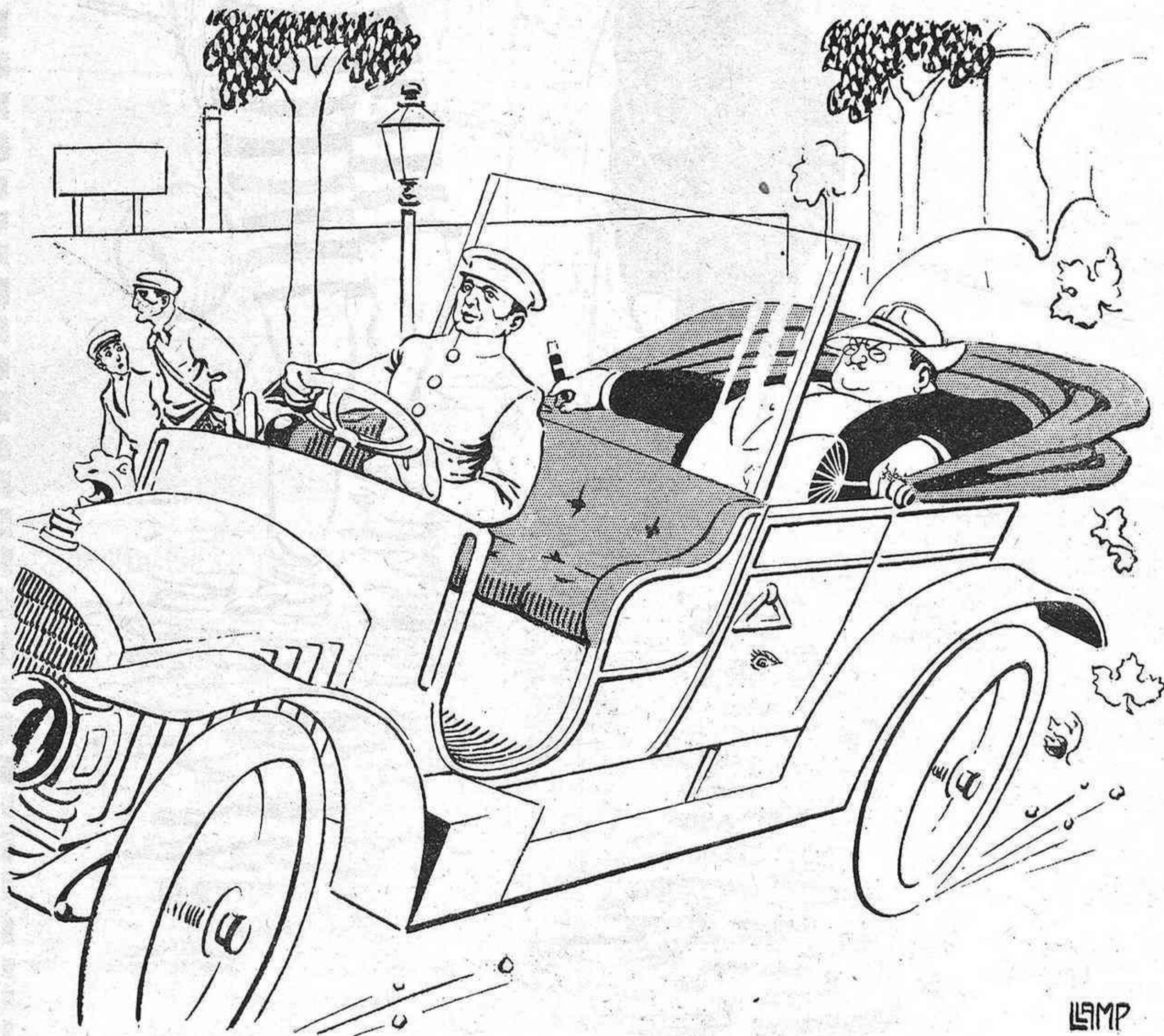
PRADO CATALÁN.—Continúa fent una bona temporada la companyia d'òpera italiana que *pinyola* en aquet teatre.

Darrerament s'han posat en escena: *Il barbiere di Siviglia*, ab interpretació bastant acceptable per part de la tiple lleugera senyoreta Dessimetti y dels senyors Mulleras, De Gerhy, Bongiolli y Serra; *Carmen*, cantada per l'Angelina Homs, la Ramona Galàn, en Joan Valls y en Dionís de Bàrcena, y *La Tosca*, interpretada ab èxit per la senyora Tofè de Santi, en Mulleras y en De Gerhy.

El public ne surt content, de les vetllades líriques.

CONDAL.—En el segon concert popular que, el matí del diumenge, va donar l'Orfeó Gracienc, baix la direcció del mestre Joan Balcells, varen obtenir sorollosa acullida les diverses composicions corals dels mestres Ravel, Saint-Saëns, Morera, Vaelrant, Nicolau, Lamothe de Grignon, Balcells, Grieg, Clavé y Montes.

MUSICALS.—Además de *La vestale*, de Spontini, y d'*Els mestres cantaires*, de Wagner, l'empresari del Liceu, senyor

LAMP

EL CAPDILL

—No sé de què s'extranya la gent... Com si no sapiguessin que jo he sigut sempre amant del progrés.

Bernis, se proposa donarnos a conèixer *Euryante*, de Weber, a qui tenim tan oblidat, y una òpera en un acte d'en Claudi Debussy, *L'enfant prodigue*.

També tindrem el goig d'escoltar al gran pianista Eduard Risler, qui vindrà pel mes de Mars a donar varis concerts beethovenians, y a la Clara Sansoni, artista que fa molt soroll a l'extranger ab les seves interpretacions en el piano de les obres de Bach, Mozart, Schumann y Albéniz.

Finalment, vindrà a nostra capital, pera tres concerts, l'Orquesta Filarmònica, de Berlín, dirigida pel colós de la batuta en Felix Weingartner. Els filarmonics estem d'enhorabona.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Ja tenen raó els que diuen que no hi ha que fiarse massa de les apariències.

Segons en plena sessió pública ha assegurat un regidor, de cada 300 individus de les brigades municipals d'escombradors n'hi ha 200 que, en lloc d'escombrar, se passegen per la Rambla.

¡Curiós descobriment!

Vetaquí que, gracies an aquest dato, podem ara explicarnos dues coses que abans ens semblaven inexplicables.

¿Per què els carrers de Barcelona no's veuen mai nets?

Perquè'ls que cobren pera escombrarlos se passegen.

¿Qui són aquesta gent desvagada que hi ha sempre a la Rambla?

Els escombriaires municipals.

Així, en ple Consistori, ho ha dit un regidor.

Per abundancia y varietat de noticies, els nostres diaris.

¿Ne volen una prova?

Agafin *La Publicidad* del dimars, edició de la nit, y en ella hi trobaran aquestes tres interessants gazetilles:

En la secció titulada *Gobierno civil*:

«Esta mañana estuvo en el Gobierno civil el cónsul de Inglaterra, quien comunicó que el día 10 de Septiembre llegará á Barcelona la escuadra inglesa.»

En la *Crónica del Ayuntamiento*:

«Ha visitado al señor Alcalde el señor viceconsul de Inglaterra para participarle la venida de la escuadra inglesa para el día 10...»

En las *Noticias Marítimas*:

«El día 10 llegará á nuestro puerto la escuadra inglesa...»

Ara diguin:

Si l'esquadra inglesa no vingués sovint a Barcelona, ¿còm deuria omplir les seves columnes la nostra inefable premsa?

*Un punto de contrición
da a una alma la salvación.*

D'un dictamen que'ls radicals havien de presentar ahir a l'aprovació, transcrivim el següent substanciós paragraf:

«Segundo: Que para el cargo de capellán del Asilo del Parque sea nombrado el reverendo D. José Satné Ciudad, con el sueldo de 12 mil pesetas.»

Una de dues:

O els nostres hèroes de la setmana *gloriosa* se'ns tornen de la crosta de baix, o els nostres clergues se'ns tornen de la mànega ampla.

Després de la moguda sessió municipal del divendres, un veí anava desesperat pel carrer de Fernando cridant a tots els coneguts:

—No passin pas per davant de Casa la Ciutat!

LA GALANTERIA DE DON LLORENS

—Té bitllet, ja, vostè?...

—No; no'n prenc mai, jo... Aquella senyora d'allà dins pagarà per mi.

60.000 PTES. PERA LA DEFENSA CONTRA'L COLERA

VINAIXA:—Home, aquets diners ¿per què no me'ls donaven a mi, que'ls hauria invertit en unes petites festes d'estiu?

—Y això?... què passa?...
 —Hi ha un cas de còlera!... El primer cas de còlera!... En Marial ha agafat el còlera!...
 —Vol dir?... No pot ser!...
 —Vaya!... Defensant les escombraries s'ha encolerisat de mala manera...

Hoy las ciencias adelantan...

Quan en la via pública, en una entrada ó en qualsevol altre lloc se troba un bulto sospitós, ¿saben què s'ha de fer pera coixer si es o no un explosiu?

Posarlo en una balansa.

Y si pesa *uns dos kilos* ja no hi ha que dubtar: es una bomba.

Això ho ha descobert *El Diluvio*.

O al menos, ell es qui ha fet public el descobriment al explicar la recullida del objecte que'l passat dissabte va trobarse al carrer d'Espalter.

«El aspecto del hallazgo—deia—inducia á creer que era un explosivo, *ya que su peso era de unos dos kilos...*»

Es allò del ou de Colón.

Tan senzill que resulta y, ja ho veuen, encara mai ningú hi havia atinat.

¡Oh, l'esperit, barceloní!

D'una crònica de teatre:

«—¿No fuera mejor que nos fuésemos al *Bosque*, donde anuncian el *debut* de una camisa?»

»—¡Badajo! ¿El *debut* de una camisa?»

»—Sí, señor; la camisa de una de aquellas encantadoras *chanteuses*.

»—Pero ¿no se dijo que habían acordado salir en escena con la menor ropa posible?»

»—Sí, señor. ¿Quiere usted menos ropa que una camisa?»

»—Hombre!... Como querer no diré precisamente que quiera; pero ó se cumplen los acuerdos tomados con la formalidad debida, en cuyo caso creo que sobra la camisa, ó me considero estafado. No voy al *Bosque*.

»—¿Y nos quedamos á ver *Quien paga, descansa*, sabiendo que es como un papel tapsia, inocente, pero molesto?»

»—Sí, hijo mío: cuando esté usted con órdenes mayores sabrá que estos sacrificios son necesarios.»

¡Justa!

Aquets sacrificis són necessaris.

Y aquestes revistes, *necessaries*.

No sabem si en broma o en serio, *El Progreso* del diumenge assegurava que Jesucrist era a Barcelona.

Y pera donar a la noticia més visos de veritat, deia que'l *divino Maestro* (textual) havia de pronunciar un discurs, del qual, pera edificació dels seus lectors, ne publicava aquets interessants fragments:

«¡Ay de aquellos á quienes hoy sonríen todos los placeres y todas las fortunas...!»

»¡Ay de aquellos que hoy van amontonando tesoros y riquezas! Estos sufrirán todos los horrores de la escasez y de la miseria...»

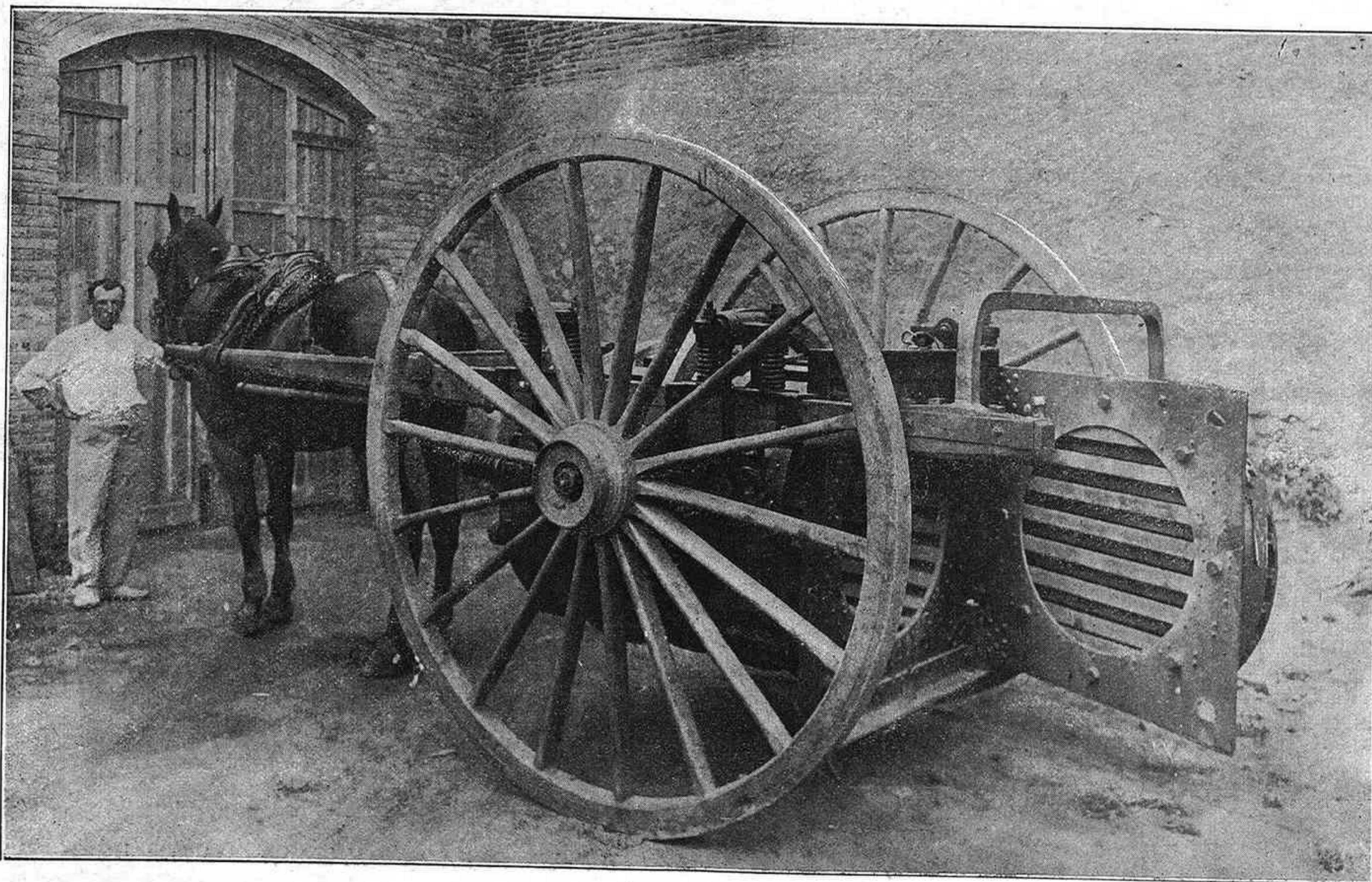
Si això es veritat, ¡bonic pervenir se li espera a don Alacandro!

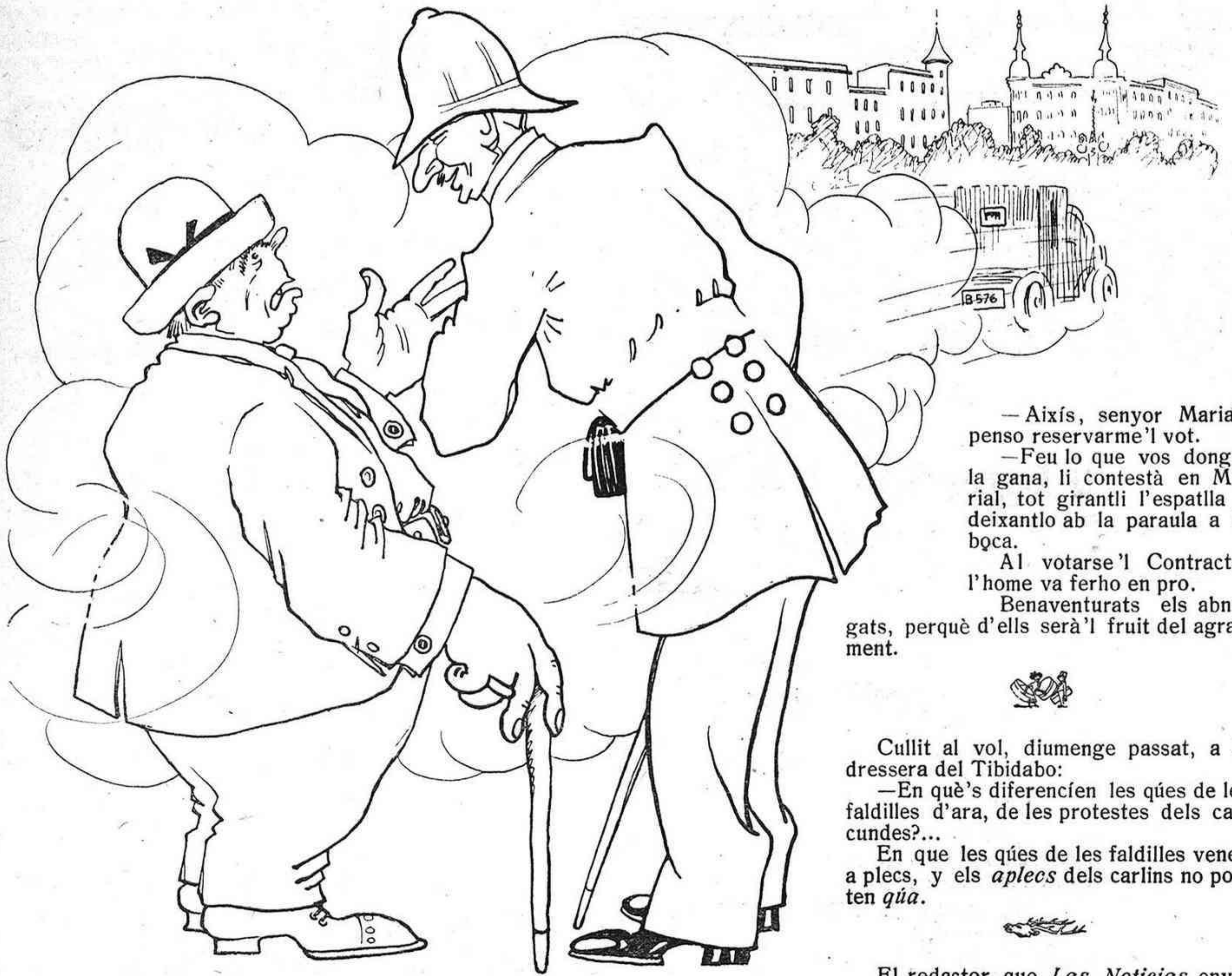
En Figuerola està desesperat.

Vetaquí que havia pensat aprofitar la seva anada a Bruselas pera internarse per l'extranger y estudiar els adelantos que en l'industria del reportatge en els principals païssos del món s'observa.

Però s'acostava el dia del seu sant, y l'home, imposantse un gros sacrifici, va determinar tornar a Barcelona, deixant pera més endavant el viatge d'estudi que pensava emprendre.

Nou carro blindat municipal, destinat a la conducció dels objectes sospitosos que's trobin a la via pública.

AUTO-MUNICIPAL

—Però, que no veu quin modo de correr aquell automobil?... Què hi diu an això el senyor arcalde?
 —Señor mío, no sé lo que hi dirà, pero se lo podia usted preguntar á ell mateix, porque l'arcalde... es el que va dins.

— Aixís, senyor Marial, penso reservar-me'l vot.
 — Feu lo que vos dongui la gana, li contestà en Marial, tot girantli l'espatlla y deixantlo ab la paraula a la boca.

Al votarse'l Contracte, l'home va ferho en pro. Benaventurats els abnegats, perquè d'ells serà'l fruit del agraiement.

Cullit al vol, diumenge passat, a la dressera del Tibidabo:

—En què's diferencien les qués de les faldilles d'ara, de les protestes dels carlundes?...

En que les qués de les faldilles venen a plecs, y els *aplecs* dels carlins no porten *qua*.

El redactor que *Las Noticias* envia al Govern civil deia dimecres:

«Añoche nos comunicó el señor Muñoz que esperaba conocer de un momento á otro el itinerario del viaje de la infanta Isabel y del ministro de Fomento señor Burell á Barcelona.»

Preu per preu, val més en Batlle.

En Figuerola celebra el seu sant, y ara's troba que després d'haver convidat a gran nombre d'amics, companys de *sacerdocio* la majoria, no ha sortit en cap diari una miserable gazetilla donant compte de la *soirée*.

En Figuerola s'estira les melenes, y diu que lo que'ls periodistes han fet ab ell es de les coses que no tenen nom.

Encara que de les invitacions que va repartir no n'arribés cap a les nostres mans, aquí estem nosaltres pera reparar l'injusticia de que ha sigut objecte.

Als cinc minuts d'haver sortit L'ESQUELLA al carrer, sabrà tothom que en Figuerola va celebrar la diada del seu sant ab una ressonancia tan grossa com la que, per lo regular, obtenen les seves informacions.

Està content?

L'aprovació del Contracte de llimpiesa ha donat lloc a un sens fi d'incidents a qual més curiós y pintoresc.

Entre altres, se conta que un regidor, de l'Esquerra precisament, preguntà an en Marial què era lo que havia de fer.

En Marial respongué al seu company de Consistori que fes lo que tingués per convenient, tota vegada que l'assumpte s'havia deixat al parer de cada regidor.

L'home restà per un moment avergonyit. Després objectà tímidament:

L'Arcalde ha manifestat al public, per medi de la premsa, que està disposat a no fer cap cas dels anonims que se li presentin.

Així, doncs, lo primer que ha de procurar el senyor Arcalde es no fer cas dels homes de dintre la Casa Gran.

Vol gent més *anònima* que la majoria de regidors que'l volten?...

El nom no fa la cosa?

Com a delegat del Ajuntament en el futur «Institut d'Ensenyansa de la Dona», serà nomenat el regidor senyor Carreter.

Lo que més convingui.

Però, vaja...

Això de destinar un *Carreter* a un Institut de senyores, ens sembla una ironia de mal género.

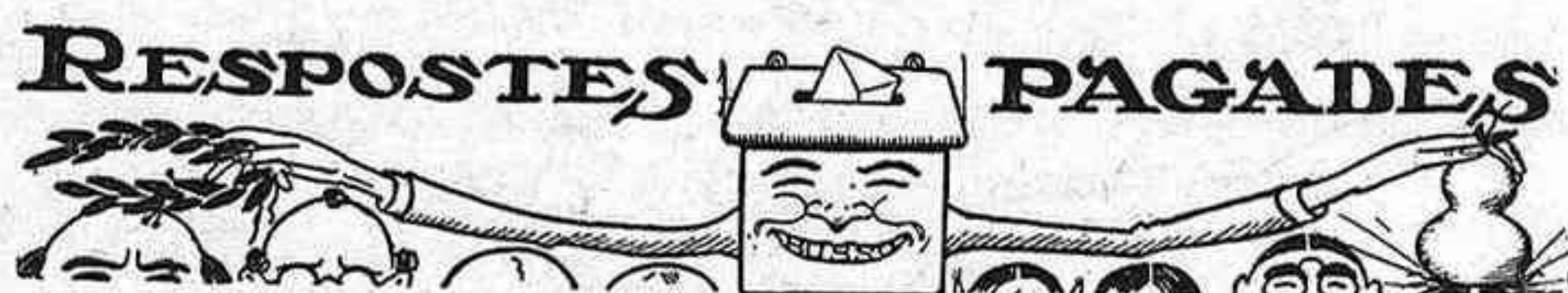

En Carlets, un nano de sis anys, acaba de dir una mentida molt grossa.

—Noi, no m'agrada que diguis embusteries—fa son pare.— Jo a la teva edat no'n deia mai cap.

En Carlets, tot formal:

—Y doncs, ¿en quina edat va comensar?

J. R. C.: N'hem pres nota per si algú'ls demana. A nosaltres no'ns convenen.—Violet: ab molt gust, ja ho crec! *Sembrant* no vol dir res. *Sembrant* es «gerundio» y tampoc hi estaria ben aplicat. Per lo tant, havia de dir *sembraran*, perquè es temps futur. *Olé ya*.—A. B. (a) Lo Rector de Vallfogona: De quatre jeroglifics, molt serà que no se n'aprofitin dos.—Pau Costa (a) Enamorat de la T. J.: No hi volem saber res.—J. C. C.: No es gran cosa, que diguessim, però no està mal.—Pujol: Es molt desdibuixat; y la llegenda es de mal gust.—Lluís Ramis Camaló: Anirà la conversa.—Enric Lapedra Fàbrega: Aquet *Jordi* s'ha masegat massa entre'ls trencacloscaires. El jeroglific, excessivament complicat.—Josep Sadurn Mas de los Valls: Rebut y acceptat.—Fidel Grifol, J. T. S. Girbau y Tordera y Pepet del C.: Enguany l'almanac tindrà un sumari molt curt y molt especial. No obstant, agraïm els treballs rebuts y entren en cartera. Lo que vagi be, anirà, probablement, en un número extra que projectem pera cap d'any.

XARADES

I

Prima y quarta, està'l cotó;
en l'istiu se veu a l'era
que hi abunda la *tercera*;
la *segona* es negoció;
qualsevol composició
d'un artista original,
pot notarse lo que val
en cant, música o concert,
apreciantlo per complert
sols tenint un bon *total*.

J. S. MAS DE LOS VALLS

II

Una vocal es *primera*,
un líquid *prima-segona*,
adjectiu *quart-doble* dona
y consonant la *tercera*.
En *segona-quarta*, hi ha
un instrument musical
y si ho mires be, el *total*
el nom d'un arbre't darà.

UN QUE LI AGRADEN LES FLORS

III

Una vocal es *primera*,
part del cos es la *segona*,
preposició la *tercera*
y vocal la *quarta* dona.
Sense gaire rumiã
pots sapiguer ma xarada,
puig el *tot* te donarà
un nom d'homè que m'agrada.

PEP QUER, P.

IV

Ma *primera* causa espant,
quantitat es la *segona*
y el *total* es bonic drama
aplaudit a Barcelona.

R. VALLS

ANAGRAMA

Venint de festa majò
y fent *total* cap al mas
vaig trobar un bordegàs
ab el *tot* per companyó.

JOAN ANTICH PUQUÍ

CONVERSA

—Agnés: té, yes a portar la clau al teu germà.
—¿Quin vols dir, en Tècul?
—No, el que jo mateix t'he anomenat.

ENRIC LAPEDRA FÁBREGA

JEROGLIFICS

I

L
aira airi airo airu

JOAN ROCABERT

II

D Nota T
D
Q
I X
A

RICARDO LAFFITTE

III

Nota
Riu
Aca
Aca
Ada
I
Moscatell
Ida

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

SOLUCIONS

Als darrers *Trenca-caps*: A la Xarada I: *Aurora*.—A la Xarada II: *Calella*.—A la Targeta: *El bon lladre*.—A la Conversa: *Ramon-Tano*.—Al Jeroglific I: *Tres ministres*.—Al Jeroglific II: *Diumenge*.

L'ESQUELLA
DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:
Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:
Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMOS PUBLICADOS, Á 2 REALES UNO

1. R. de Campoamor. Doloras, 1.ª serie.	31. M. Matoses (Gorzuelo). ¡Aleluyas finas!	56. Francisco Alcántara. Córdoba.	85. Ivan Tourgueneff. Hamlet y Don Quijote.
2. — Doloras, 2.ª serie.	32. E. Pardo Bazán. Por la España pintoresca (viajes).	57. Joaquín Dicenta. Cosas mías.	86. A. Pestana (OaTel). Cuentos.
3. — Humoradas y cantares.	33. A. Flores. Doce españoles de brocha gorda.	58. López Silva. De rompe y rasga.	87. Angel Guerra. Al sol.
4. — Pequeños poemas, 1.ª serie	34. — — — — —	59. Antonio Zozaya. Instantáneas.	88. T. Dostolewsky. Alma infantil.
5. — Pequeños poemas, 2.ª serie	35. José Estremera. Fábulas.	60. J. Zahonero. Cuentecillos al aire	89. E. de Amicls. Aire y Luz.
6. — Pequeños poemas, 3.ª serie	36. E. Pardo Bazán. Novelas cortas.	61. L. Taboada. Colección de tipos.	90. L. García de Giner. Valentina.
7. — Colón, poema.	37. E. Fernández Vaamonde. Cuentos amorosos.	62. Beaumarchais. El Barbero de Sevilla.	91. E. de Amicls. Manchas de color.
8. — Drama Universal, poema, primer tomo.	38. E. Pardo Bazán. Hombres y mujeres de antaño.	63. Angel R. Ohaves. Cuentos de varias épocas.	92. Voltaire. Zadig y Micromegas.
9. — Drama Universal, poema, segundo tomo.	39. J. de Burgos. Cuentos, cantares y chascarrillos.	64. Alfonso Karr. Buscar tres pies al gato.	93. M. Ugarte. Mujeres de París.
10. — El Licenciado Torralba.	40. E. Pardo Bazán. Vida contemporánea.	65. Francisco Pí y Arsuaga. El Cid Campeador.	94. Obras menores de Cervantes.
11. — Poesías y Fábulas, 1.ª serie	41. Jacinto Laballa. Novelas intimas.	66. Vital Aza. Pamplinas.	95. J. Pérez Zúñiga. Chapuceras.
12. — Poesías y Fábulas, 2.ª serie	42. — — — — —	67. A. Peña y Goñi. Río revuelto.	96. Voltaire. Cándido.
13. E. Pérez Escribá. Fortuna.	43. Fr.ª Sarasate de Mena. Cuentos vascos.	68. E. Gómez Carrillo. Tristes idilios.	97. Goethe. Las amarguras del joven Werther.
14. A. Lasso de la Vega. Rayos de luz	44. F. Pí y Margall. Diálogos y Artículos.	69. Nicolás Estévez. Calandracas.	98. J. Benavente. Teatro rápido.
15. F. Urrecha. Siguiendo al muerto	45. Charles de Bernard. La caza de los amantes.	70. V. Blasco Ibáñez. A la sombra de la higuera.	99. Novelas picarescas. Lazarillo de Tormes y Rinconete y Cortadillo.
16. A. Pérez Nleva. Los humildes.	46. Eugenio Sue. La Condesa de Lagarde.	71. A. Dumas, hijo. La Dama de las Camelias.	100. J. León Pagano. La balada de los sueños.
17. S. Rueda. El gusano de luz.	47. R. Altamira. Novelitas y cuentos	72. J. M. Bartrina. Versos y prosa.	101. A. Guerra. Polvo del camino.
18. S. Delgado. Lluvia menuda.	48. J. López Valdemoro (El Conde de las Navas). La niña Araceli.	73. F. Barado. En la brecha.	102. Camilo Castello Branco. Maria Moisés.
19. O. Frontaura. Gente de Madrid.	49. R. Soriano. Por esos mundos...	74. Luis Taboada. Notas alegres.	103. Graella Deledda. Cuentos de la Cerdeña.
20. Miguel Melgosa. Un viaje á los infiernos.	50. L. Taboada. Perfiles cómicos.	75. Xavier de Montepin. La señorita Tormenta.	104. Antología taurina.
21. A. Sánchez Pérez. Botones de muestra.	51. B. Pérez Galdós. La casa de Shakespeare.	76. A. Zozaya. De carne y hueso.	105. Manuel Carretero. La espuma de Venus.
22. J. M. Matheu. ¡Rataplán!	52. J. Ortega Munilla. Fifina.	77. X. de Montepin. Muerto de amor	106. Federico Rahola. Los ingleses vistos por un latino.
23. T. Guerrero. Gritos del alma.	53. F. Salazar. Algo de todo.	78. Conde León Tolstoi. Venid á mí...	107. Eça de Queiroz. La nodriza.
24. Tomás Luceño. Romances y otros excesos.	54. Mariano de Cavia. Cuentos en guerrilla.	79. A. Calderón. A punta de pluma.	108. A. de Chamisso. Pedro Schlemihl ó el hombre que ha perdido su sombra.
25. L. Ruíz Contreras. Palabras y plumas.	55. Felipe Pérez y González. Peccata minuta.	80. Enrique Murger. Elena.	109. M. Sarmiento. Así.
26. R. Sepúlveda. Sol y Sombra.		81. Luis Taboada. Siga la broma.	
27. J. López Silva. Migajas.		82. L. G. de Giner. La Samaritana.	
28. F. Pí y Margall. Trabajos sueltos		83. Cyrano de Bergerac. Viaje á la luna.	
29. E. Pardo Bazán. Arco iris, cuentos.		84. E. Antonio Flores. ¡Huérfana!	
30. E. Rodríguez Solís. La mujer, el hombre y el amor.			

OBRAS DE C. GUMÁ

Fruyta del temps. —Colecció de poesias, formant quatre tometats: <i>Fruyta amarga</i> , <i>Fruyta verda</i> , <i>Fruyta agre-dolsa</i> y <i>Fruyta madura</i> : segona edició, ilustrada. Cada tomet 0'50 de pesseta, tots junts.	2
L' amor, lo matrimoni y 'l divorci	0'50
Del bressol al cementiri	0'50
Buscant la felicitat	0'50
Petóns y pessichs	0'50
Barcelona en camisa	0'50
Lo deú del sigle	0'50
¿Home ó dona?	0'50
La dona nua (<i>Moralment!</i>)	0'50
Tipos y topos (<i>Colecció de retratos</i>)	0'50
Guerra al cólera (<i>Instruccions pera combátre'l</i>)	0'25
Cla y catalá . <i>Lliçons de gramática parda</i>	0'50
Don Quijote de Valcarca	0'50
¡Ecce-Homo! Monólech en un acte y en vers.	0'50
Mil y un pensamientos .—Colecció de máximas y sentencias.—Un tomo de unas 100 páginas.	1
Lo Rosari de l' Aurora .—Album humorístich, ab caricaturas	0'50
Filomena .—Viatje de recreo al interior d' una dona.	0'50
Lo cólera y la miseria , y una carta al Dr. Ferrán.	0'50
Sobre las donas .—Polémica entre C. Gumá y Fan-tástich.	0'50
Gos y gat .—Juguet cómich en un acte y en vers.	1
Vuyts y nous .—Ab lo retrato del autor.	0'50
Un cap-mas .—Juguet cómich en un acte y en vers.	1
20 minuts de broma .—Un tomet que conté dos monólechs representables, titolats: <i>¡Tres micos!</i> y <i>Un cessant</i>	0'50
Lo pot de la confitura .—Colecció de poesias.	0'50
La Exposició Universal .—Humorada agre-dolsa.	0'50
Cura de cristiá .—Juguet cómich en un acte y en vers	1
Guía cómica de la Exposició Universal .—Un tomo de 100 páginas, ab un plano y varios dibuixos.	1
L' amor es cego .—Juguet cómich en un acte y en vers	1
Cansóns de la flamarada .—Un tomo de 128 páginas.	1
Una casa de dispesas .—Juguet cómich en un acte.	1
La primera nit .—(<i>Impresions de un nuvi</i>)	0'50
Lo día que 'm vaig casar .—(<i>Impresions de una nuvia</i>)	0'50

Ensenyansa superior .—Juguet cómich en un acte	1
Drapets al sol .—Escándol humorístich, ilustrat.	0'50
Quinze días á la lluna .—Gatada en vers, ilustrada.	0'50
Ni la teva ni la meva .—Comedia en 3 actes y en vers	2
Un viatge de nuvis .—Humorada en vers, ilustrada.	0'50
¿Quina dona vol vosté? —Humorada en vers, ilust.ª	0'50
Lo primer día .—Juguet cómich líric, en un acte.	1
Art de festejar .—Catecisme amorós, en vers, ilustrat per M. Moliné.	0'50
Guía del conquistador .—2.ª part del <i>Art de festejar</i>	0'50
¿Colón ó Carnestoltas? —Ensarronada cómica municipal, ilustració de M. Moliné.	0'50
¡Abaix lo existent! —Disbarat cómich en un acte.	1
Lo Marqués de Carquinyoll .—Juguet cómich en un acte.	1
Una aventura de amor .—Ilustrada per M. Moliné.	0'50
Pelegrins á Roma .—Viatje bufo-trágich en vers, ilustrat	0'50
¿Per qué no 's casan los homes? —Humorada en vers, ilustrada	0'50
¿Per qué no 's casan las donas? —Humorada en vers, ilustrada	0'50
Jesús María Joseph! —Juguet cómich en un acte.	1
La salsa del amor	0'50
Lo món per un forat .—Humorada en vers, ilustrada.	0'50
¿Cóm se pesca un marit? —Humorada en vers, ilustrada.	0'50
De la Rambla á la manigua .—Aventuras d' un re-servista, ilustradas.	0'50
Blanchs y negres, ó la cuestión de Cuba , ilustrada.	0'50
Un casament á proba .—Humorada en vers, ilustrada.	0'50
La senyora de tothom .—Humorada en vers.	0'50
Lo llibre de las cent veritats .—Edició ilustrada.	0'50
El peccat de Eva .—Humorada en vers, ilustrada	0'50
Agencia de matrimonis .—Humorada en vers, ilustrada.	0'50
Entre faldillas y pantalóns .—Humorada en vers, ilustrada.	0'50
Sota la parra .—Colecció de cantars	0'05

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrá a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no 's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorguen rebaixes.

EN BALMES CELEBRANT EL SEU CENTENARI

—Teniu, que això es lo que a tots us falta: Criteri, Criteri...